

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Стародубцева Л.Г.

Національний аерокосмічний університет імені М.С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

У статті розглянуто проблеми застосування кейс-методу у дистанційному навчанні англійської мови у вищих навчальних закладах. Підкреслюється необхідність розробки дистанційних курсів навчання англійській мові із широким застосуванням методу кейсів, а також наводиться перелік переваг та недоліків згаданого навчання для студентів та викладачів. Зазначається висока перспективність відповідних курсів у навчанні студентів вищих навчальних закладів України на сучасному етапі через постійне зростання попиту на фахівців, що володіють англійською мовою.

Ключові слова: кейс-метод, англійська мова, дистанційне навчання, професійна підготовка, майбутні спеціалісти, Інтернет-технології, відео конференція.

Постановка проблеми. Стрімкий технічний прогрес і, зокрема, розвиток технологій поширення інформації неминуче підштовхує суспільство до модернізації освітньої діяльності в Україні. Слід також зазначити, що на даному історичному етапі наша держава тримає стійкий курс на інтеграцію у європейські та світові політичні, економічні та освітні системи, і має діяти і розвиватися скоординовано з ними. Нові форми співпраці між країнами потребують більш глибоких галузевих знань, у тому числі, у сфері бізнесу, фінансів, інформаційних технологій, охорони здоров'я і т. ін., а обмінюватися знаннями і досвідом з іноземними колегами можливо тільки за умови володіння іноземними мовами, зокрема, англійською, яка є мовою міжнародного спілкування. Звичайно, варіантом є комунікація за допомогою перекладачів, але, безперечно, обговорення нагальних питань є більш оперативним і продуктивним при безпосередньому діалозі із закордонними колегами. До того ж, вільне володіння мовою у багато разів прискорює пошук і знаходження необхідної інформації в іноземних джерелах через мережу Інтернет.

Однак швидкий темп життя і великий обсяг інформації, яку треба засвоїти, обмежує багатьох спеціалістів у часі, який вони можуть приділити вивченню англійської мови для професійного спілкування. Цей фактор є визначальним для зростання попиту саме на дистанційне вивчення мови, і саме з дистанційною освітою пов'язують свою подальшу діяльність усе більше викладачів, а от же й модернізація системи освіти в Україні має здійснюватися, перш за все, у цьому напрямку, принаймні, на даний момент.

Актуальність проблеми полягає у тому, що однією з головних причин пріоритетності розбудови системи дистанційної освіти є невідкладна необхідність зберегти й підвищити конкурентоспроможність України на ринку освітніх послуг, у тому числі, і з вивчення іноземних мов. У багатьох країнах світу, як західних, так і східних, як розвинутих, так і тих, що є на шляху економічного розвитку, на всіх континентах у тій чи іншій мірі застосовується дистанційне навчання як дуже зручна форма отримання знань. Тому якщо Україна не долучиться до глобальних процесів змін в освітній галузі, не буде позиціонувати себе як інтегровану частину всесвітньої

системи освіти, для нашої держави існуватиме серйозний ризик відтоку значної студентської аудиторії до закордонних навчальних закладів (вишів, коледжів, шкіл, курсів), які широко використовують дистанційне навчання, що є більш гнучким, зручним і сучасним за своєю формою.

Зменшення кількості студентів неминуче відіб'ється на зайнятості викладачів: результатом стане зростання безробіття та зниження рівня життя працівників освітньої галузі, а також ізоляція українських спеціалістів від світової наукової та бізнес-спільноти, де, як уже було зазначено вище, міжнародною мовою спілкування є англійська. І навпаки, активно впроваджуючи у процес вивчення англійської мови дистанційне навчання, ми можемо залишатись конкурентоспроможними на світовому ринку освітніх послуг та охоплювати не лише вітчизняну аудиторію, але й збільшувати відсоток іноземних студентів, що бажають здобути вищу освіту в Україні, або просто вивчати англійську мову за допомогою українських викладачів, які є висококласними спеціалістами, чиї послуги, у той же час, коштують менше, ніж заняття з викладачами США, Канади, Австралії або Великої Британії та інших європейських країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Система дистанційного навчання в Україні перебуває на стадії активного впровадження, про її важливість та перспективність свідчить зростаюча кількість праць, присвячених проблемам дистанційного навчання англійської мови у немовних закладах вищої освіти, а також застосуванню кейс-методів у процесі навчання англійській мові. Однак нам не вдалося знайти наукових робіт з проблем використання кейс-методів під час дистанційного навчання англійської мови у процесі професійної підготовки майбутніх спеціалістів у різних галузях, що свідчить про необхідність проведення досліджень у цьому напрямку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Слід зазначити, що не зважаючи на існування великої кількості дистанційних курсів англійської мови, зокрема, для професійного спілкування, не вирішеним залишається питання створення таких навчальних ресурсів, які би допомагали спеціалістам, у тому числі, й майбутнім, у тій чи іншій галузі не просто опанувати мову – а саме, вивчати лексику, граматику,

тренувати вимову, здобувати навички читання, письма, мовлення, аудіювання, але й безпосередньо під час вивчення мови вчитися обговорювати й вирішувати питання, що можуть виникати у робочому середовищі, англійською мовою.

Найчастіше, вирішення проблеми не можливе без обговорення з колегами у робочій групі, з керівництвом або з підлеглими. Таким чином, і процес вивчення мови повинен включати в себе інтерактивні елементи, тобто на занятті викладач англійської мови має моделювати ситуації, близькі до реальних, у яких студенти повинні ознайомитися з проблемою, обговорити її, запропонувати можливі шляхи розв'язання та прийняти остаточне рішення.

З огляду на сказане вище, одним з найкращих інтерактивних методів для досягнення мети навчання, яка полягає у паралельному засвоєнні мови та підготовці до професійної сфери, є кейс-метод.

Мета статті полягає у тому, щоб проаналізувати доцільність використання кейс-методів саме у дистанційному навчанні англійській мові, тому що із застосуванням інтерактивних методів навчання у дистанційній освіті можуть виникати певні проблеми через необхідність постійної присутності викладача, а також інших учнів для можливості організувати дискусію по ситуації.

Виклад основного матеріалу. Перш за все треба пояснити, що кейс (з англійської, «випадок») – це події, які реально відбулися в певній сфері діяльності і які автор описав для того, щоб спровокувати дискусію іноземною мовою в навчальній аудиторії, підштовхнути студентів до обговорення та аналізу ситуації, до прийняття рішень. Кейс-метод дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів. Студент, який готується до обговорення кейсу, має вивчити факти, зробити висновки з даних фактів, оцінити альтернативи дій в даній ситуації і зробити вибір на користь того чи іншого плану дій; і найголовніше, студент має бути готовим не просто представити свої думки, а викласти їх іноземною мовою під час обговорення у групі, відстояти свої погляди і, в разі необхідності, переглянути початкове рішення.

Отже, як ми бачимо, кейс-метод сприяє розвитку вміння вирішувати проблеми, розвиває здібності проводити аналіз і діагностику проблем, спілкуючись при цьому англійською мовою [1, с. 1].

Через те, що активність роботи кожного, хто навчається за цією методикою, залежить від багатьох факторів, основними з яких є кількісний і якісний склад учасників, організаційна структура підгрупи, її розміщення, загальна організація роботи з кейсом, організація обговорення результатів, підведення підсумків, використання кейс-методу дистанційно може стикатися з певними складнощами. Але спираючись на існуючий досвід викладання англійської мови, можна передбачити потенційні проблеми з використанням кейс-методу в наших навчальних закладах дистанційно і продумати стратегію їх вирішення.

Як уже було зазначено, визначальний поштовх у розвитку дистанційна освіта отримала з розбудовою всесвітньої інформаційної мережі Інтернет, і на даний момент саме він є ключовою умовою успішності дистанційного навчання, а та-

кож дає широкі можливості для впровадження у дистанційні курси навіть інтерактивних методів навчання, таких як кейс-метод.

Дистанційна освіта характеризується певними властивостями, які обумовлюють її перспективність у вищій освіті. Можливість успішного застосування кейс-методу у навчальному процесі.

По-перше, це гнучкий графік навчального процесу, а саме відсутність необхідності відвідування регулярних занять та можливості навчатися у зручний час та у зручному місці. По-друге, можливість суміщення навчання з професійною діяльністю або з навчанням за іншим напрямом). По-третє, охоплення великої аудиторії, що передбачає одночасне звернення багатьма студентами до великої кількості джерел та надання можливості спілкування студентів між собою та з викладачами за допомогою телекомунікаційного зв'язку. Третя властивість обумовлена технологічністю дистанційної освіти, що означає використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій. Не менш важливою для сучасного світу є інтернаціональність, яка виявляється у можливості отримання освіти у ВНЗ інших країн без виїзду закордон та наданні освітніх послуг іноземним громадянам. До того ж, слід відзначити позитивний вплив на самооцінку студентів та викладачів, який полягає у підвищенні творчого та інтелектуального потенціалу, новій ролі викладача, яка зазнає оновлення та розширення, у якості, яка не поступається якості денної форми навчання за рахунок залучення до розробки відповідних курсів викладачів, які прагнуть підвищення своєї кваліфікації, професійного рівня і готові до використання найсучасніших навчально-методичних матеріалів. Наостанок треба сказати про такий важливий фактор для сучасного етапу розвитку держави, як економічність яка полягає в зниженні витрат на підготовку фахівців шляхом ефективного використання навчальних площ і технічних засобів.

Що стосується впровадження кейс-методу у дистанційний процес навчання, то для цього ключовими будуть такі властивості дистанційної освіти, як можливість суміщення навчання з професійною діяльністю; охоплення великої аудиторії, що передбачає одночасне звернення багатьма студентами до великої кількості джерел та надання можливості спілкування за допомогою телекомунікаційного зв'язку; інтернаціональність, що дозволяє залучати до дискусій іноземних студентів і таким чином дізнаватися про особливості культури і традицій у різних країнах, що є відображенням менталітету і має великий вплив на напрямок аналізу і обговорення кейсу. До того ж залучення іноземців дає можливість пристосовуватися до різних акцентів англійської мови. Таким чином, є очевидним те, що інтернаціональність занять дасть змогу студентам краще розуміти іноземних колег і вирішувати з ними професійні питання у майбутньому робочому середовищі. Не на останньому місці є позитивний вплив на самооцінку учасників навчального процесу, тому що висока самооцінка є запорукою впевненості у собі, і як наслідок активному обговоренні запропонованих кейсів; а з боку викладача, у створенні цікавих і корис-

них кейсів і активному професійному веденні заняття, а також у прагненні удосконалювати свою педагогічну майстерність.

Сучасні засоби телекомунікації відкривають перед студентами і викладачами можливості використання таких самих методів навчання, як і під час навчального контакту в аудиторії, а нерідко істотно їх розширюють. Найважливішою для впровадження кейс-методу особливістю дистанційного навчання є режим відеоконференції.

Одразу зазначимо, що перед проведенням заняття у цьому режимі необхідний студентів матеріал пересилається електронною поштою або розміщується на освітньому сайті дистанційного призначення для доступу до нього всіх зареєстрованих студентів, або навіть оформлюється у вигляді Web-квестів із посиланнями на необхідний матеріал у мережі Інтернет.

Заняття у вигляді відеоконференції дозволяє повністю втілювати формат кейс-методу, зокрема проведення дискусії за темою кейса, яке складається з шести основних етапів.

1. Спочатку студентам відводиться час, щоби прочитати й обміркувати кейс. Якщо текст опису кейсу довгий, ознайомлення з ним надається у якості домашнього завдання разом з запитаннями до кейсу.

2. Другий крок – швидке введення кейсу та надання студентам роз'яснень з приводу підходів до пошуків його вирішення. Викладач пояснює студентам, у якому напрямку вони мають мислити, а також позначає кроки, які треба здійснити під час аналізу ситуації. Крім того, необхідно підкреслити, на якій інформації не треба фокусуватися, і яку взагалі можна відкинути.

3. Третій крок – розподіл студентів на групи і слідкування за тим, щоб кожний був долучений до дискусії і до пошуку рішення.

4. На четвертому етапі групи представляють свої рішення і їх обґрунтування.

5. Після презентацій викладач ставить запитання для уточнення і пояснень, а потім переводить на наступний рівень

6. Останній крок – це так званий синтез піднятих питань, тобто прийняття остаточного рішення для вирішення проблеми.

Застосування кейс-методу на занятті передбачає введення інших видів діяльності окрім обговорень та роботи у невеликих групах, які також можна здійснювати дистанційно під час відеоконференцій, для урізноманітнення дій і більшого зацікавлення студентів у вивченні англійської мови.

По-перше, можна запропонувати студентам рольову гру. Наприклад, зімітувати засідання ради директорів компанії або експертної групи якого-небудь відділу, де кожний студент виконуватиме роль або начальника відділу продажів, або відділу кадрів, маркетингового відділу і т. д.

Також цікавим для студентів може бути головування з певних питань або за певний конкурсний проект, яке відбувається після презентацій групами або окремими студентами своїх варіантів рішень чи проектів, передбачених у завданні до кейсу. Голозуванню має обов'язково передувати обговорення, під час якого кожен голосуючий публічно висловлює свою думку. Це дає змогу викладачеві побачити, чи не сталося так, що переважна більшість на одному боці. У такому разі викладач має підтримати тих, хто у меншості, щоб вони не почувалися переможеними і не відмовилися від участі у дискусії, припиняючи таким чином усе заняття.

На додаток, студентам можна запропонувати написати власні кейси й представити їх на обговорення на наступних заняттях. Такий вид діяльності передбачає широкий пошук інформації, погляд на ситуацію під різними кутами, що, безумовно, позитивно вплине на загальний ерудицію, не кажучи про розширення словникового запасу, практику навичок читання, аудіювання і письма.

Безперечно, захоплюючим видом діяльності у кейс-методі, яку також можливо проводити дистанційно, є продовження дискусії поза межами заняття, наприклад, у блозі класу або у групі у соціальних мережах, таких як Facebook, Tweeter, і т. ін. Це дасть можливість кожному студенту висловлювати свою думку, практикувати навички письма, знання лексики і граматики, а викладач матиме змогу відслідковувати хід дискусії у часі й робити висновки щодо змін у проведенні занять для покращення процесу вивчення мови і створення сприятливої для навчання атмосфери.

На жаль, як і будь-який інший, кейс-метод у дистанційному навчанні англійській мові має свої недоліки, що загалом, стосуються технічної сторони процесу. Під час заняття у режимі он-лайн може статися несподіване переривання Інтернет-зв'язку або зв'язку у локальній мережі, поганий зв'язок, що не дасть змогу повноцінно провести заняття, збій у роботі електронних ресурсів, необхідних на занятті, а також неполадки у роботі самих електронних приладів або відсутність напруги у електромережах. Усунення несправностей може тривати досить довгий час і тим самим спричинити недотримання графіку занять, що негативно відіб'ється на процесі засвоєння знань.

Однак не зважаючи на певні недоліки, дистанційне навчання іноземній мові взагалі та зокрема, застосування у ньому кейс-методу, як ефективного інструмента навчального процесу, має великі перспективи з огляду на пришвидшення темпу життя і, як наслідок, багатозадачність студентів і працівників, обумовлені процесом глобалізації у сучасному світі.

Список літератури:

1. Бойчук Н.І. Самостійна робота студентів в умовах Болонської системи [Електронний ресурс] / Н.І. Бойчук // Сучасний соціокультурний простір 2011: VIII Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 22-24 вересня 2011 р.: тези доповідей. – Режим доступу: <http://intkonf.org/boychuk-ni-samostiyna-robota-studentiv-v-umovah-bolonskoyi-sistemi>.
2. Олійник О.В. Інноваційні технології дистанційного навчання іноземної мови для студентів немовних ВНЗ / О.В. Олійник // Лінгвістичні дослідження: зб. наук. праць ХНПУ імені Г.С. Сковороди. – 2014. – Вип. 38. – С. 238-246.
3. Шендерук О.Б., Пермінова В.А. Використання методу кейс-стаді під час викладання іноземних мов [Електронний ресурс] / О.Б. Шендерук, В.А. Пермінова // Загальний доступ до інформації. – Електрон. дані. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/23_SND_2008/Philologia/26584.doc.htm, вільний (дата звернення: 22.06.2018) – Мова укр.
4. Дистанційні курси. Методичні рекомендації щодо підготовки веб-ресурсу дисциплін при організації навчального процесу за дистанційною формою / [укл. О.О. Новомлинець, О.П. Дрозд]. – Чернігів: ЧНТУ, 2013. – 32 с.
5. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. Загальний доступ до інформації. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>, вільний (дата звернення: 23.06.2018). – Мова укр.
6. Ресурси відкритого доступу [Електронний ресурс] // Сайт Освіта.ua; Загальний доступ до інформації. – Електрон. дані. – Освіта.ua, 23.11.2009. – Режим доступу: <http://osvita.ua/languages/tehnol/5751/>, вільний (дата звернення: 03.06.2018). – Дистанційний метод вивчення англійської мови. – Мова укр.
7. Kruse K. The Benefits and Drawbacks of e-Learning [Electronic resource] / K. Kruse. – Way of access: http://www.corebiztechnology.com/software_article_learing_d.htm ISSN 2222-5501.
8. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. – 2015. № 1 (9) 175
9. Simpson O. Supporting Students for Success in Online and Distance Education / O. Simpson. – New York and London: Routledge, 2012. – 296 p.

Стародубцева Л.Г.

Национальный аэрокосмический университет имени Н.Е. Жуковского
«Харьковский авиационный институт»

ВОЗМОЖНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ КЕЙС-МЕТОДА В ДИСТАНЦИОННОМ ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ

Аннотація

В статье рассмотрены проблемы применения кейс-метода в дистанционном обучении английскому языку в высших учебных заведениях. Подчеркивается необходимость разработки дистанционных курсов обучения английскому языку с широким применением метода кейсов, а также приводится перечисление преимуществ и недостатков указанного обучения для студентов и преподавателей. Отмечена высокая перспективность соответствующих курсов в обучении студентов высших учебных заведений Украины на современном этапе из-за постоянного роста спроса на специалистов, которые владеют английским языком.

Ключевые слова: кейс-метод, английский язык, дистанционное обучение, профессиональная подготовка, будущие специалисты, Интернет-технологии, видеоконференция.

Starodubtseva L.G.

National Aerospace University named after M.E. Zhukovskii
«Kharkiv Aviation Institute»

POSSIBILITIES OF CASE METHOD APPLICATION IN DISTANT TEACHING THE PROFESSIONAL ENGLISH LANGUAGE

Summary

The article discusses the problems of the case method application in distant teaching the English language in higher schools. There is emphasized a necessity to develop distant courses of the English language teaching with a broad application of the case method, as well as there is given a list of advantages and disadvantages of the specified teaching method for students and teachers. It is that noted the corresponding courses have high prospects for teaching higher school students in Ukraine at the current stage due to a constant growth of demand in specialists knowing the English language.

Keywords: case method, the English language, distant training, professional preparation, future specialists, the Internet technologies, video conference.